

ივერიის

გაზეთის დასაყვანილი და კერძო განცხადებითა დასაქმდები უნდა მიჰმართონ: თბილისი რედაქციაში, ვიჟაძის ქუჩაზე, ვარსკვლავის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინისკის სახლში; წერეთლის გამაგრებულ საზოგადოების განცხადებით, სათავად-ზნაურის ბანკის სახლში, სასაღის ქუჩაზე. დასი განცხადების: ჩვეულებრივი სტრუქტურა რვა კაპიტო.

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან.	კ.	თვე
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შუბრი

1877—1891

ს ა ზ ე ლ ი ტ ი კ ე ა და ს ა ლ ი ტ ი ე რ ა ტ უ რ ა გ ა ზ ე თ ი

1877—1891

დღესასწაულის გამო შედგენილი ნომერი გამოვა ოთხშაბათს, 12 ივნისს.

„ივერიის“

გამოვა 1891 წელს ივერთაში, როგორც ჰქმნებოდა. მისი კარგი დაიკავიონ გაზეთი ან 1891 წლისათვის მიჰმართონ:

თბილისში: ა) თბილისი რედაქციაში, ნიკოლოზის ქუჩაზე, ვარსკვლავის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინისკის სახლში, № 21; ბ) ქართული შორის წერეთლის გამაგრებულ საზოგადოების განცხადებით, სასაღის ქუჩაზე, თავად-ზნაურთა საადგილ-მამულა ბანკის ქარვასლის განყოფილებაში.

ტფილისის გარე მესაქობის უნდა დაბარონ გაზეთი შესვლისადრესით: Тифлиси. Въ редакцію грузинской газеты „ИВЕРИЯ“.

რედაქცია ამისთანავე წახსდებს, რომ იგი გაზეთის გასაყვანილი დასაქმდები უნდა მიჰმართონ: თბილისი რედაქციაში, ვიჟაძის ქუჩაზე, ვარსკვლავის ძეგლის პირდაპირ, თავ. გრუზინისკის სახლში; წერეთლის გამაგრებულ საზოგადოების განცხადებით, სათავად-ზნაურის ბანკის სახლში, სასაღის ქუჩაზე. დასი განცხადების: ჩვეულებრივი სტრუქტურა რვა კაპიტო.

გამსაძვებელს ეძინა-სიყვარულს, რედაქციის სასწავლებელსა და სწავლებელსა სასწავლებელში შესწავლილად და სწავლებელს იმისთვის, ვისაც სწავლებელად გამოაჩინა დასაქმდები.

მწვავე გარემოება რუსეთის შინაურ ცხოვრებისას ერთს განუყოფლობა და განუთავადობა. სხვათა შორის, ამითივე ძალიან არის რუსეთი ჩამორჩენილი ევროპის სხვა სახელმწიფოებთან შედარებით. ევროპაში ესდომილი მოქმედებს სწავლა-განათლება, რომელიც კუთვნილებას ადარ შეადგენს უწინდელს და ამ მხრით მდიდარსა, შეძლებულსა და დიდს შორის აღარაფერი განსხვავება არ არის. რუსეთში-კი მდებარეობს სხვა, დიდი უწინდელსა და მოკვლევის სახელმწიფოებშიც მდებარეობს თითქმის იმავე მდგომარეობაში, როგორც იყო ამ ოც-და-ხუთის, ამ ოც-და-ათის წლის წინა, როდესაც სწავლა-განათლება მხოლოდ ბატონებისათვის განხრინდებოდა და იმთა შორისაც ბევრი არაფერი ბუდებდა სთვლიდა

ფელეტონი

როგორ უნდა იყოს სამედიცინო კაბალონი?

ერთი სასიამოვნო ამბავი გვიყვით: „წერეთლის გამაგრებულ საზოგადოების“ მმართველობის უკვე გადამდებული 1200 მანეთი ჩვენის წინა-საკვის სამედიცინო კატალოგის შესადგენად. სამწუხაროდ, ამ სასიამოვნო ამბავს დაზარადა ერთი უსამართლო გარემოება, რომელსაც შეუძლიან კეთილი განზრახვის საზოგადოებისას არა-კეთილი ბოლო მისცეს. ნუ დამედურებთ, თუ ამ საქმის დამოსარკვევად ცოტა შორს წავიყვანეთ და გრძელს ამბავს ამ საქმის მოგიყვით.

აზრი კატალოგის შედგენისა „არ ახალია, ძველია“. დიდი ხანი ამავე საზოგადოება შექმნილი და მართებულია. 1885 წ. წერეთლის გამაგრებულ საზოგადოების მმართველობაში სხდომის იქონია ამ საქმეზე, არა-წერეთლი მოიწვია და სხვათა შორის დაუფიქრებელი ჩვენი განსვენებული

და აინუნებოდა არ იგდებდა თავისი სუფიზის გამა. ევროპაში პირველ-დაწყებითი სწავლა-განათლება ზაჟის საერთა და სახალხო სასწავლებლების წყალობით მოიხივნა, უკვედს ნაბიჯ-ზედ ასეთი სასწავლებელი არსებობდა და არსებობდა და თითქმის სავალდებულო იყო ამ სასწავლებლებში უმაწვილებს მიბარება. რუსეთში სულ სხვა გზით იარა პირველ-დაწყებითი სასწავლებლების საქმე. ბატონ-ქმობის გაუქმებამდე რუსეთში სასწავლებელი არსებობდა ასეთი სასწავლებელი, მონასტრებთან და ტაძრებთან იყო დაარსებული და ბერები ასწავლიდნენ. რაღა თქმა უნდა, რომ იმისა სწავლა-განათლება არა ჰქავდა და არავითარი წესი, არავითარი სისტემა სწავლის არ არსებობდა. ესეუ რომ არ იყოს, რას გაუწყვედობდა ირთივე სასწავლებელი რუსეთის დიდ-ძალს ერს, სრულიად განუვითარებელს, სრულიად უცვლელ და გუჟინებულს.

1862 წლიდან, როცა სწავლის საჭიროება ცოტად თუ ბევრად შეგნებულ იქნა, რუსეთის სამედიცინოებამ ითავა სასწავლებლების დაარსების საქმე და ოკი სასამართლო სასწავლებელი დააარსა. ეს სასწავლებელი ერის მოათხოვნილებას ვერ აკმაყოფილებდა, რადგან სწავლა უწინდელს არც აქ იგვაჯდომებდა განკარგებულს ზუსტად, და ამიტომ 1864 წლიდან დაარსებულმა ერთმა ხელი არ მიახველა და არ წარმართა ამ სასწავლებლებს. პირ-ერთი, ზურაბ-გუცუა შექმნა და მოჰინებდა მათ

ბულ, განმარტებულ სხოლიობათა და საქორა სამხარო ცნობებითა და შემდეგ კომისიის წარედინა საზოგადოებისათვის თვის ნაშრომ-ნაღვაში. ერთის სიტყვით, კომისიის სწორედ იმ აზრს დადგა, რომელიც უფრო სხადლ ქვემოდა გაქვს მოხვედრული.

ამ საქმესაც ერთგულად მოჰქია ხელი კომისიამ. თვით ჩვენს თავზე თამაზად შეგვიღიან ესთქება, რომ სრულის ერთგულბით შევუდებთ ამ საქმეს და 1886 წლიდან 1889 წლამდე ოთხმოცდა ათამდე ხელნაწერი განვიხილეთ; არც თვლი დავიგობავს ამ საქმის სიყარულის გამო და არც უთქომლა „ვეგობნენ“. და ზ. ბაქრაძესაც მიჰქიანდ უმეტესად ტყუილს ხელნაწერები და არც თვავრ გვიჩინავს განსვენებული იმდენი „შთანთქმული ხელნაწერების განხილვაში“, რომ ჩვენი მისვლა და თავზე ვადომავს ვერ გავიყ. ბ-ნ ნ. მთავრული მისვლას მიჰქიანდ ხოლმე განხილვებში წიგნები.—სამწუხაროდ მ. ბ. კაბელაშვილი კახეთს გარდაიქვანდა; ხოლო 1888 წელს დაარსდა სასკესისი მუზეუმი, რომლის წევრად იქნნენ ამორჩეული ისე იმ კომისიის წევრნი, ხოლო მე მომანდს მუზეუ-

1882 წლიდან ბედამ კვლავ გაუდინა და სასოველიად მიხრუნებული გამოაბრუნა და გამოაგრა-ცხლდა. ამ წელს მიმინდებლმა საერთა განათლების მინისტრმა ბარონმა ნიკოლაიმ ნება მართო უბრალად, მიჰმობის არ ქმნო წერეთლის განათლება მასწავლებლობა გავიყთ ამ პირველ-დაწყებითს სასწავლებლებში, შოთი-ცისის და მართლ-მადიდებელ სასწავლებლების ზედამხედველობის და მთავაფურთავით, ხოლო 1884 წელს-კი მთავრობამ ამ სასწავლებლების უარ-ყოფის თითქმის თავი დაანება და უმადელსად დამტკიცებულის „საეკლესიო-სამრევლო სასწავლებლების წესებში“ მე-ნ წ-ის ძალით იმითი წარმოება და ზედამხედველობა სასულიერო მთავრობას დაუკვებდებოდა.

ამიერიდან ამ სასწავლებლების საქმე კვლავ წადმართს გზას დაადგა, სამედიცინოებამ კვლავ შედო მიჰყო ასეთი სასწავლებლების დაარსებას და 10,000 დააარსა. უწმიდეს სინოდთან დაარსებულ ამ საზოგადოება საბჭოდ ასეთი სასწავლებლებისათვის იაფის ფასის სახელმძღვანელოები გამოსცდა რომდენსამე დაავას ორ-კასლიანი საეკლესიო-სამრევლო სასწავლებლებიც დააფურხა, რომ ამ სასწავლებლებში სწავლა-დამთავრებული მასწავლებლობა შესდებოდათ პირველ-დაწყებით სასწავლებლებში. ასეთს ზურე-ქვერებაში იყო ამ სასწავლებლების საქმე წრეგანდლად, მხოლოდ წრეულს კარუვანდ ბედანდერი დილა და ამი-

მის განმტობა. ამ გარემოებამ საქმე შეყენა: და ზ. ბაქრაძე, როგორც მწუხარული დაეწავა მუხუმის წიგნად და სიგელს, უფრო-კი იმისგან, რომ შევესო ახალის ცნობებით თვის საქართველოს ისტორია, რომელიც მაშინ იმეძლებოდა. მეც მუზეუმის ხელ-ნაწერები და მცელის სიგელის მოკლე კატალოგის (და არა სამედიცინოსას—ნუ იყოფინ!) შედგენის მოკვლევად 1890 წლამდე და ამ დროდგან-კი ისე „წერეთლის“ წინა-საკვის მიუღებრები, რამდენადაც შეგვიძლო, შრომისარ შეგვინებია და არც ვგვინა უნაყოფოდ გვეშრომოს. ჩვენთან ერთად ამ საქმეს მარჯვედ მოქმედ ხელი ბ-ნ ნ. მთავრული, რომელიც გამგეობისად ამორჩეულ იქნა იმავე კომისიის წევრად.

ესე დაადგინონ. გამიჯვნის წამდელი აქტები არას დროს არ უნდა მიეცეს მთხოვნელს, პირ-ჩიტი, როცა დამტკიცებენ ხოლმე ამისთანა აქტს, დაუყოვნებლივ უნდა გაიზავნოს შესახებად უმთავრეს გამიჯვნის არხივში. დღემდამდე უნდა დადგინოს პირი, დამტკიცებდეს წესისამებრ და საკუთრად გამიჯვნის არხივში უნდა წარიზავნოს შესახებად.

* * ქ. ბაქოში მცხოვრებელს ქართველებს განუზრახავთ რომელსამე დარბის სოფელში დაარსონ თავიანთი ხარკით სასოფლო წიგნთსაცავი. ამ განზრახვის ასასრულებლად სთხოვეს „ჯეჯილის“ რედაქციას, რომ ამ რედაქციამ იკისროს როგორც სასოფლო წიგნთსაცავისთვის წიგნების სისი შედგენა, აგრეთვე დასახელებაც სოფლისა, სადაც უფრო ემჯობინება ზემოხსენებულის წიგნთსაცავის გამართვა. წიგნების სისა „ჯეჯილის“ რედაქციამ უკვე ვაგზავნა და სოფელი-კი ჯერ არ არის ამორჩეული.

* * ჩვენ მივიღეთ კიდევ ხუთი მანეთი საბრტელის ვაჭარ ბ-ნ იორდელის ხარკისთვის და განსვენებულ იოსებ დავითაშვილის ფონდის სასარგებლოდ ამ ფონდის იყო აქამდე 157 მან. 10 კაპ. ამიანად იქნება 162 მან. 10 კაპ.

* * 7 ივნისს დილა რომ თენდებოდა, იმ დროს ორმა ავაზაკმა გამოამტკრიეს ის ოთახი, სადაც კორე-სპონდენტის იხსენებენ აქაურს ფოსტაში; ამ ოთახის კარებში იწევა დარაჯი, რომელიც ავაზაკებმა დასტრეს რამდენსამე ალაგის, სადაც ფულის ხალხი უკან დასაბრუნებლად ხარკისა იწევა, რომელიც დასტრეს ხანჯალი და წილები გამოაყრევენს. ავაზაკებს დაუგდიათ რკინის კეტე სკოლისათვის, გაუტუნებიათ 6000 მანეთის მეტი არა წაუღიათ ბორჯომის კანტარისა და 260 მანეთის კერძა პატიკი.. დარაჯი ბოძებდა რკული დასტრესს. მთელი ბორჯომი გადაუბრუნებიათ და იმ ნაირი თოკი ვერსად უზოვნიათ, გარდა ბორჯომის

თი უძველესი და ფრიალ საყურადღებო მეცნიერებისათვის; არა მხოლოდ ჩვენის მეცნიერებისათვის, არამედ საქვეყნო მეცნიერებისათვისაც. ამ მხრით ჩვენი ძველი მწერლობა ყოვლის ექვს ვაჭარზე მაღალ ყურადღების ღირსია და თუ ჩვენთა კატალოგების შემდგენელთა რიგინად შესაძლებელი თვისი საქმე, ევროპის მეცნიერნი დაეწყებინან ამ ახალს წიგნთსაცავის მუშაობისათვის, რომელიც დღემდე სრულიად დაფარული იყო სწავლულებისაგან (ბროსემ მხოლოდ ჩვენი ისტორიის წყაროები გამოაქვეყნა და არა მწერლობა). ხშირად ის ხელ-ნაწერი, რომელსაც ზოგი გროზდ არ იყიდის, შეიცავს მეცნიერებისთვის დაკარგულს წიგნებს, ანუ ნაწყვეტს რომელიმე ქმნილებისაგან; ან-და, მაგალითებ, მხსნის რომელსამე მეცნიერებებში საცილობოდ დადებულს სათიხავსა. წარმოადგინეთ, რომ ოთხი ხელ-ნაწერი სინამდვილე გავტოვებდით წიგნთსაცავში, არც ერთი არ არის ძალიან ძველი. უმეტესი კატალოგის შემდგენელი ხომ ვაგვიზამეთ და პაენაკებმა ყლებით თურთ ავიწერეთ—და გათავად. ხოლო მეცნიერი აღმოაჩინეს, რომ ისი-

სათუფისწული მამულის საწყობისა. დღეს საჭკროდ ჩამოვიდა გორის მახრის უფროსი; ხაშურადამ ვიდრე ახალციხის სამხლარამდე გზები შეკრულია და დარაჯები დაყენებულა.

აქ არ ეტკობენ, რომ, დამანაშავი უფრო ბორჯომის კანტარის მისამხარებელი არიან არა მისა. — ამას იმიოტე ამტკიცებენ, რომ გათენებისას ჩაიღინეს ეს ავაზაკობა და ავაზაკები იქვე ბორჯომში მიიმაღლნენ. ბ-ნი მახრის უფროსი სასტკად შეუდგა ამ სახილარ ბორჯოტ მოქმედების გამოძიებას და, იმედს არ ეკარგავთ ამის გამოცილებლას ავაზაკები ვერ დაემაღლებიან.

* * გუჩაია: მიეღმა მისმა ისე ვაიარა, რომ წვეთი წვიმა არ გვიანავს; სამაგიეროდ დიდი სიკეთე-პაპანება იდგა, რისგამოცა დღემდამდე ზედა პირი იყო გამოხმა რომ წერაქვიც ძნელად თუ ძნელად დაეკარგებოდა. ბეგრი საყანდელ გამოხდებული იდგილი მოუხნავი დარაჩა... ამ თვისი დამდგეს წვიმა მოვიდა, მაგრამ, ვაი იმისთანა მოსვლას! წვიმა სიტყვა მოჰყვა და, რასაკვირველია, სისხარული მწუხარებად შეგვეცვალა.

* * აქამდამდე: მართალია, ქირახელისათვის მისის უწიერი-დარები ცუდი იყო, მაგრამ სამაგიეროდ აბრეშუმის ქისათვის შეუდარებელი რამ იყო. ვისაც ევროპიულის ჯიშის თესლი ჰქონდა, კარგად უყვოდა. ფსი ჯერ არა აქვს დადებელი. ეგ მოზაველი პეტრე-პავლობის იარმუკაზე გადაწყვედა.

* * სოფ. ქობლანში (ახალ. მახრა) აქამდე მოსიდა მშენებელი პირი უქანსა. მისში თითქმის ორი ცურა-ხილ-ზედ ვანუწყებელიც სწიდა. ხეხლსაც ბლომად ასხია. თუ ცა მშვიდობით იქნება, დიდ მისავალს მიველით.

* * მჭკეპო-ქაშაია“. დიდის და ხანგრძლივის წვიმების შემდეგ საშინელი სიციხები დაგვიდა მისის უქანსაწილის რიგებებიდან. მოსავალი მშვე-

ნი „შესანიშნავი ვარიანტებია, ან-და, შეიძლება, ყოვლად ძველის ღვთისმსახურების წესის პირია. ჩვენებში იმ მეცნიერმა“ ჩაილადაც არ ჩაავადებს, მაგრამ ამა შეატყობინეთ ევროპიულ მეცნიერთა და მხახავთ, რომ უკუბო სტუმრები ეწყვიან ჩვენს ძველ დაძაბულ წიგნებს, ქართულს შეისწავლიან, გადათარგმნიან წიგნს, მერე მეორეს, მერე დანარჩენებს, და თუ ეს მოხდა, მაშინ ჩვენს ერის მწერლობა-სა და ფსი დადგება ჩვენთა მწერლობაში, მაშინ ჩვენს წილს დაგვიდებენ განათლების წარმართვის საქმეში. დღემდამდე მალე გვიჩვენოს ეს სანატრული დრო, რომელიც ადრე თუ გვიან, ყოვლად უსათუოდ დაგვიდგება სისახარებლად და სისახლოდ ჩვენს ერისა. მხოლოდ გვეკრია ეხლა მხნობა, რომ ევროპის რიგინად ვაგვიცნოთ ჩვენი მწერლობა ჩვენს ხელ-ნაწერების ღირსეულად აღწერათა.

რა სათქმელია, ჩვენში მეცნიერები არ ვახლავთ, რომ ესე დიდი საქმე უნაკლებად შესაძლებელია. დიდა—მართალია, მაგრამ თუ მეცნიერნი არა გვყავს, უნდა სხვა მეცნიერთა კატალოგები დაეთავადებინათ, საქმე უკეთ შევისწავლოთ, რამდენადმე თა-

ნირია; ევენახესაც კარგად ასხია. წინა-მხარში ერთი კვირა ჰქონდა ვაი-ქრა და დღეს ვადიგობებული მუშაობაა. უქანს მხარში-კი კალიამ ხალხი ძლიერ შეიშინა; ამ მწერმა უქანს-სკნელს დროს ფრთები შეისხა, ალაგ-ალაგ ქირახელს მოვიდა და რაკი ამ უღმომბელს მტერთან ყოველდღე მხარ-ს მხრობდელი ხალხისა მათ შეიქმნა, ამ დღეებში, კალის ვასაწყვეტად ვასული ხალხი, დათხოვნილ იქნა.

* * მთავრობას უნდა იქნეს ქადაგება ტელეფონის გამართვა, მაგრამ მსურველნი ცოტანი აღმოაჩინდნენ, ეხლა, როგორც ვახ. „ნოვოზობა“. ამბობს, ერთს ანგვადს ურს სავაჭროსა შემსახარებას ტელეფონისა სისახარებას ვანუხრახავს ჩვენს ქალაქში ტელეფონის გამართვა და ამისათვის ნება-რთავს თხოვლობს მთავრობისაგან.

* * ვახუთი „ნოვოუწყობას“-ს სატყეოთ, ამ დღეებში უნდა ჩამოვიდეს ინგლისურ ვახუთის „Daily News“-ის წარმომადგენელი რუსეთში, კორესპონდენტი ბ-ნი რამსონი, რომელიც რედაქციის მინდობილობით ჩვენს მხარესაც უნდა ჩამოვიდეს.

* * იქნისის 7, ამათ 4 სასახლე, ზაისი ქუჩასზე ნაილა უფსილიკის სახლში ენესლა ვასილად და ვაქაქ სახლის წიკეთითა კოქა. სახლად დასჯეკუდა. ენესლა ენესლას მჭკეპობას რასმის ვაქაქა.

დებან სოფელი

(მოწერილი ამბები)

დ. სამბრძლია. ხუთშაბათს-ს თიბავეს ვაიმა დილით ხმა რომ ტვილის გენერალ-გუბერნატორი ვაფთხი შერეხტევი მობრძანდებოდა და აქაურ საზოგადოებას უტანდა შეუდგა ფეცა-ფუცს. ადგილობრივმა ბოქალუმმა ვავეტებინა რკინის გზის სადგურის გვერდზე ტრიუმფის მავარია კარები, მწვეანდ შეფიქრობა ეგებისაგან და მართეს ფერადის ყვევილებით და

ვი ვაგვიმტკიცებოთ, მხარი მხარს მივცეთ და საქმე იმდენად მართებულად მიანიც შევასრულოთ, რომ ევროპიელს შეგინერის თვლილი მივაპრობინათ ჩვენს საწყობლობა ვანმეცნიერებისათვის, მართა ვასუსნათ და მერმე საქმე უწყენოდაც წავა.

ერთის კაცისაგან ამ საქმის ტვირთვა ყოვლად შეუძლებელია, უმეტესად მისთვის, რომ ზოგს საინტერესოდ მიგვიჩინა მართა პოეზია, სხვას მართა საშობლობა ისტორია, ზოგი უფრო ერთს ეტყობა ისტორიის მისახლას, სხვას მოსწონს უფრო ჩვენის საკუთრის მწერლობის ნიმუშები და იმის დაეძებს მხოლოდ; ამას უნდა მართა ვაღთის მეტყველება, ის ეტა-ნება უფრო საერო მწერლობის ნაშის, ზოგს უფრო ძვირფასად მაჩინა არაბების მწერლობის კალი და ამისთანავეს მხოლოდ ფასსა სდებს, ზოგიც ჩვენს მწერლობაში ეძებს მხოლოდ რომელსამე დაკარგულს საშობლობა მწერლობათა და ამის-და ვერადა ფასს სდებს ხელ-ნაწერებს. ეხლა წარმოადგინეთ, რომ ყველა შემოხსენებულ ჯურის კაცთა ცალკე-ცალკე, ერთი მეორის დაუკითხავად, შეადგინოს კატალოგი. რა ვაგვივად?

გვიგინით. ნაშუადღევს 4 საათიდან დაიწყო ხალხმა დენა. ისე ვაიკოსა სადგური, რომ ნენში არ ჩავადგებოდა. გრაფის დასახელებად მოვიდნენ სხვათა შორის; სხვანის მახრის უფროსი ბ. ბებურიშვილი, მომრიგებელი მოსამართლენი თ. დ. ერისთავი და ლოპათკიანინი, ამაშისა და ხონის ბოქალუმები და სხვანი. საზოგადოებანი: ვახიშისა, ხონისა—მათ შორის იყვნენ ვაჭარნი—ბაირალით, ყუხისა და სამტრედიისა, ყველა თავის მამასახლისებით, რომელსაც ეკირათ სინები პურ-მარლის მისართმედა. დაახვედრა აგრეთვე. კულნის სკოლის მწერლები რიკსებით 132 აქაურმა მასწავლებლებმა, ყველა ესენი იდგნენ რიგზედ, მწყობრად და ელოდნენ გრაფის მობრძანებას. სრული 7 საათი იყო საღამოსი, რომ მატარებელი ვაჭრად სადგურზე გამობრძანდა გ. შერეხტევი და ხალხი მიეგება პურ-მარლით. გ. შერეხტევიც ყველას მაღლობა ვადაუხდა და შემდეგ დათავალებია აქ მდგომარე ვაჭარი და მივიდა შეგინდებთან, სადაც დახვედრა მასწავლებელი და მკურნალი და ელაპარაკა 10 წუთამდე. ბოლოს წაბრძანდა ბუფეტისკენ, სადაც კარებში ბ. ლორთქიფანიძის ქალმა მირიამა მშვენიერი ყვევილებიდან შეკრული თაიგული. საუხზის შემდეგ მატარებელი ვაგვივანა ფოთისკენ, რომელიც ხალხმა ვაიკლა ურის ძახილობით.

მსახური

— 2 თიბათვის ჩვენში ფრიალ სასიამოვნო ამბავი მოხდა, დიდის თორმეტს საათზედ აქაურთხის სასოფლო კანცელარია და ხალხი ბლომად დაესწრო. კურთხევის შემდეგ ადგილობრივმა ბოქალუმმა წარმოსთავა შესაფერი სიტყვა და ხალხს აუხსნა, თუ რა მნიშვნელობა აქვს მამასახლისებს და სოფლის მსახურებს. შემდეგ ვაჩინა რამდენიმე საინფორმაციო ახალი კანცელარია მარშან დაიწყეს და ურულის ძლიეს ვათავეს, მაგრამ სწორე მოგახსენიათ, ძლიერ კარგად ხერხიანი შენობაა—სულ სამი ოთახი. ერთი დიდი დარბაზი, მეორე მამასახლისის ოთახი და მესამეც სისამარე-თლო ოთახი.

ის ვაგვი, რომ ყველა რომელსამე თითო კერძობას უმეტესს ყურადღებას მიაქცევს; რაც ერთს დაეშობა, ის მეორემ შენიშნა; რაც ერთ დაადგეს მესამემ, ის მეოთხემ აღტყვებით ჩაიწერა; რაც მესამემ უყარგასდ მიჩინა, იმისი ფსი მეექვსემ ვაგვი და სხვ. ამას შემდეგ ესენი რომ ერთად შევიკინებენ და თვისი ცუხები შევართონ, ვგონებ რომ შესდგეს უფრო რიგინად აღწერა ხელ-ნაწერებისა, ვინმე შეეძლოს მხოლოდ ერთს მათგანსა. დიდა, ჩვენში მეცნიერები არ არიან, მაგრამ ერთობის ძალითა, საქმის სიყვარულით და შრომით ჩვენს ნაკლს რამდენამდე დავფარავთ, იმდენად მიანიც, რომ სხვებს ვაგვიგებინოთ, თუ რა ვანიძი იხსნება ჩვენს წიგნთსაცავებში. ესეც შეგვიძლია, რომ ჩვენს მომავალს ვაგვიმეცნიერებისათვის სამეცნიერო სხოლო-ობებიც დავესხათ და ვაგვიდავილოთ ხელ-ნაწერების შესწავლა და მათი გამოყენება; მაგრამ ყოველივე ესე,— კიდევ ვანიგებოთ, — მოითხოვს არა ორს თვეს, არცა ორის წლის შრომას და ისიც ერთის ვაკისას, არამედ სთიისა-და-ექვსის წლის რამდე-

ამ დღეს საღამოსეც აქაურთხეს საჯარო წიგნთსაცავი, აქ უფრო სხვირი ხალხი დაესწრო და დიდის სისამოვნებით მიეგება ვახსნასა და კურთხევას: ეხლა-კი გვეშველება და გავიგებოთ რამე; მაგრამ ჩვენდა საუბედროოდ წიგნთსაცავი ძალიან ღარიბია და შეძლება ცოტა აქვს. ამის გამო თათბირი ჰქონდათ, იქნება როგორმე ვანვაკარგოთ წიგნთსაცავი, და შემოსწორა ზოგამ ფული და ზოგამც წიგნები; აგრეთვე დავგვიბრად რამდენიმე, სხვებს ვეტყვით და შეგვიწერებინებთ რასმე.

მე 115 წ-ში თქვენის ვაჭრისა გამოცხადებული იყო, რა უზედურებაც მოხდა არაგვზე და რა მოლოდინი აქვს ხალხს ხილის აშენებისა. მაგრამ როგორც ვუხრე ვაგვი, (დაქვემარტობით-კი ვიცი ვიტყვი) ბ-ნი ბოქალუმს უარი მოსვლია თავის წარდგენილს პროექტზე, ასე რომ ისევე უხილად უნდა ვიყენეთ და ისიც არ ვიცი, როდენეთ.

4 ამ თვისის დედათა მონასტერში მოსწავლე ქალები ვამოსკადეს, ვამოსკადეს დასწერა ენისკობის აღმქმანდრე, მოსწავლეებმა უკეთესი ცოდნა ვაგვიჩინეს ყოვლის საგანში შედარებით შარშანდელთან.

დიდის მალაზიის ღირსნი არიან მასწავლებელნი დედათა მონასტრის სკოლისა, რომ თუმცა ვიღვლის ძლიერ მტერს იმევენ, მაგრამ ასე მშვენიერად მოუხდებინან შეგინდელი და ვადასა და ვარჯის არ მოპრიდებინან.

წარწერა რედაქციის მიხარით

I

ამს წინაჲ „НОВ. ОГОС“-ში, ბარათაქვალას სურათის შესახებ წერილი იყო დატყველი. ამ სურათის გამოსახვა მოკლესწილად:

1878 წ. ბარათაქვალას ლექსების მკარე ვამოკლას რომ იმამსადა, ბარათაქვალას სურათის გამოსახვათ თ. გ. ირქვალას, რომელიც ბამა იყო ბარათაქვალას და ესისთავი, რომ ბარათაქვალას სურათი თუ მოაქმენება სად-

ნისამე სურათს შეერთებულს და ძმურს დეაქვლას.

ხოლო თუ ჩვენ წუთიერს აღტყვებას თითოეულისა მისიღეთ, ყოველი, თუნდა დიდად კეთილი ვანჩრებით აღტყვებოდა უფრო მივაპყარით, ბევრ-ჯერ დაიბეჭდება კატალოგები ჩვენის ხელ-ნაწერებისა, ბევრი ფულიც დაიღვრება, კარგიობით შეგროვილი და ვერც ერთი ამისთანა კატალოგი ვერ-კი დათავსებს სამეცნიერო ღირსებას ჩვენს ხელ-ნაწერებისა; ჩვენს ვაჭრებში მათი არსებობა სხვას არავის ეცოდინება. რამდენი ხანია სომეხთა მწერლობამ მიიპყრა ყურადღება ევროპისა. ნუ თუ ჩვენი საღვთისმეტყველო მწერლობა ნაწყვეტ ღირსისა ყურადღებისა, ვიდრე სომხური, ვინა ასურული?

დასასრულ, ვთხოვ ყველას, ვისაც საუკუნოდ მიჩინა ჩვენი ნაღაპარაკვი, უფრო სრული და დაწერილებული პასუხი მოგვთხოვოს, ვახუთით იქნება, თუ სიტყვირად.

თ. ურდანი

